

ABECEDNIK.



(WS)

ALPHABET





# Abeecednik

za

slovenske ljudske šole.

Sestavil

Andrej Praprotnik,

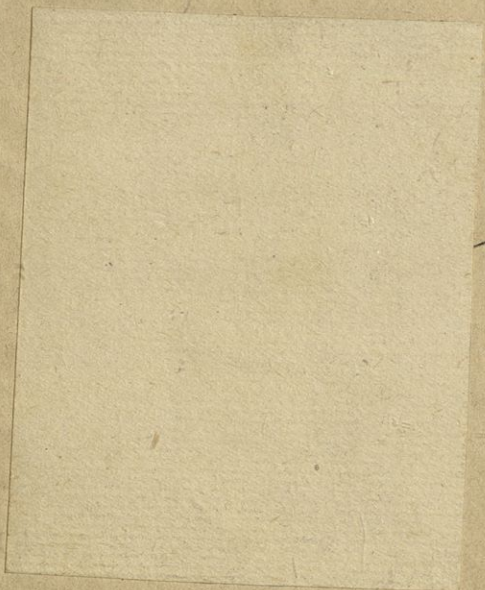
nadučitelj in ravnatelj 1. mestni peterorazredni deški ljudski šoli v Ljubljani.

---

V Ljubljani, 1883.

Založil ter prodaja Matija Gerber, bukvovez.

587464



N 200718467

Natisnil Henrik Mercy v Pragi.

*i*

**i**

*u*

**u**

*u, i, i, u, u, i.*

u, i, i, u, u, i.

*n*

**n**

*ni, nu, in, un.*

ni, nu, in, un.

*M* **m**

*mi mu um*

*mi in uni*

mi, mu, um, u-mi,

mi in u-ni, u-ni ni

in ni, ni um, um

ni, mu ni, ni mu,

mi, u-ni, u-ni, mi,

um, u-mi. <sup>11. 12.</sup> \*



*O* 0

*ON, IN, UN, NO,*

*ONO, MI-MO.*

on, in, no, ni, o-ni,  
 o-no, on ni, u-no ni,  
 on in u-ni ni, mi in  
 o-ni, mi-mo, mi mi-  
 mo, on mi-mo, o-no  
 mi-mo. <sup>11, 12.</sup> \*

*a* a

*na ni no*

*on on na ma ma*

na, ni, no, on, o-na,  
 i-ma, ni-ma, i-ma-  
 mo, ni-ma-mo, ma-  
 ma, na-ma, i-ma-  
 mo um, ni-ma u-  
 ma, i-ma na-um, u-  
 no o-ma-mi. <sup>11.12.</sup> ✱

*V*      **V**

*vi in mi un i*

*na ma va ma*

vi in mi, vi in u-ni,  
na-ma, va-ma, ni-  
ma, ni-ma-va, i-ma  
vi-no, ni-ma vi-na,  
no-vo vi-no, no-vi,  
no-va, no-vo, no-vi-  
na, i-mo-vi-na.



*R* **r**

*ra na, ra na,*

*ru va, o ma ra.*

mo-ra, mo-ra-mo, on mo-  
 ra, o-na mo-ra, ni mi-ru,  
 mi-ri, ri-ni mu, na ra-  
 mi, na o-ma-ri, v o-ma-ri.

*e* **e**

*en, eni, ena,*

*ve va, me va.*

me in ve, ve-mo, ne ve-mo,  
 i-ma me-ro, me-ri na me-  
 ro, ne ri-ni me, u-ra mi-  
 ne, o-me-ni, o-me-ni-mo,  
 ne o-me-ni-mo, i-ma-mo  
 i-me-na, i-ma-mo ve-ro.

← 27.12.

*C* C

*CENA, CEVI.*

*OVCA, VACA.*

no-va, no-ve, no-vi, no-vi-  
 ca, me-ra, me-ri, me-ri-ca,

mu-ca, ra-ca, ve-ve-ri-ca,  
 re-ci mu, ne re-ci mu, re-  
 ci-mo mu, ne ve ce-ne, ne  
 ve me-re, e-ne ov-ce ni. \*

*č* Č

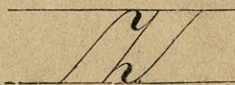
*če, oče, meče,*

*neče, věče, věči.*

u-če me, ra-ču-ni-mo, i-  
 ma-mo o-či, i-ma-mo re-  
 či, i-ma-mo mo-či, o-na ni-  
 ma mo-či, on me-če, o-na

ne me-če, ne-če, re-če, re-  
 če-mo, ne re-če-mo, na-ro-  
 če mi, ne či-ni, ne u-ni-či!

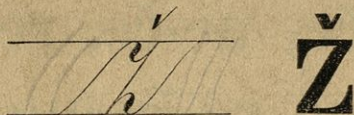
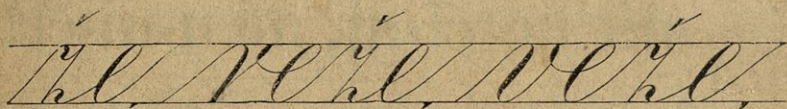
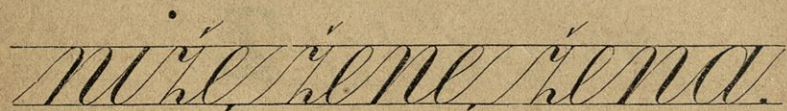
\* 28. 12

 Z

*z i z a m i z a*

*z i m a z e v a*

na mi-zi, za mi-zo, na vo-zu, on  
 vo-zi, u-ni ni-ma vo-za, ne vo-zi,  
 mo-ča za-mo-či, ne zi-ni, u-no ni  
 za me, me ne za-ni-mi-va, on ne  
 u-me, ne mo-re iz-re-či, zi-ma  
 mi-ne. \*\*

že-na ve-že, on re-že, re-ži, ne u-  
 re-ži, on že-ne ži-vi-no, ži-vi-na  
 vo-zi, v ve-ži i-ma-mo o-ma-ro,  
 na ve-ži i-ma-mo re-či, o-na iz-  
 mi-va in iz-že-ma, u-ži-va-mo, i-  
 ma-mo ži-ve-ža, on u-že ve, me-  
 ri, re-že, ro-ža ve-ne, mi z va-mi,  
 vi z na-mi, on ni z va-mi, re-ci  
 mu v ži-vo!



*S* S

*si so se os*

*osa rosa sova*

sa-mi so, ni-so sa-mi, sa-me so,  
 ni-so sa-me, ži-vi se, ži-ve se, on  
 se-če se-no, o-na no-si, no-si-mo,  
 ne-si, ne-si-va, ne-si-mo, u-či-mo  
 se, ne mu-či-mo ži-vi-ne, na vo-zu  
 se vo-zi-mo, u-mi-če se mi, si-  
 ni-ca no-si, ro-sa ro-si, iz če-sa  
 so mi-ze in o-ma-re? u-ve-ri-  
 mo se.

*S* Š

*še, naše, vaše,*

*naša noša.*

i-ma-mo u-še-sa, i-ma-mo o-či, i-  
 ma-mo mi-ši-ce, če-mu so u-še-sa,  
 če-mu so o-či, če-mu so mi-ši-ce?  
 na-ša ma-ma ši-va, u-na že-na  
 ne ši-va, o su-ši ne ra-se, su-ši  
 se, na-ša, va-ša, na-še, va-še, ži-  
 vi-na ni-ma ži-ve-ža, me-ša-mo,  
 ma-ši-mo, su-ši-mo za zi-mo, ne  
 mo-re v vi-ša-vo.

*t*      **t**

*ti, tu, to, ta, te,*

*mati, teta, tica.*

ti si tu, on ni tu, ma-ti in te-ta  
 so za mi-zo, mi čí-ta-mo, on  
 te-še, o-na mo-ta, i-ma-mo te-me-  
 ni-ci, i-ma-mo u-te-ži, te-če, ne  
 u-te-če, ti-ca na-na-ša, ži-ta ru-  
 me-ne in zo-re, i-ma-mo ži-ta in  
 ži-ve-ža, o-ta-va se su-ši, ne mo-  
 ti se, me-ta-ti ne! to-ži-ti se ne!  
 u-ma-za-ti se ne!

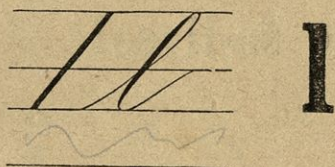
*old* d

*do, da, de, od,*

*ud, dete, doma.*

da-ni se, vi-di-mo re-či, va-di-mo  
 se re-du, re-či i-ma-mo v re-du,  
 do-ma se tu-di u-či-mo, vo-da  
 te-če, de-re, do-ma-čo ži-vi-no i-  
 ma-mo ra-di, ov-ce re-di-mo, de-te  
 se u-mi-va, ču-ti so da-ro-vi,  
 se-di za mi-zo! da-si ni-ma-mo,  
 a da-mo ra-di, mu-di se, ne  
 za-mu-di! če-mu se ču-di-mo? ne

mo-re-mo mu od-re-či, to ni na-  
ša na-va-da, u-da-ri-ti ne!



*il, ul, ol, al,*

*ali lice, lisa.*

v šo-li mo-li-mo, se-di-mo, šole  
ne za-mu-di-mo, do-ma de-la-mo,  
mo-ra-mo de-la-ti in iz-de-lo-va-ti,  
te-lo se lo-či na de-le, o-če-ta in  
ma-te-re ne ža-li-mo, ve-se-li-mo  
se, i-ma-mo u-de in ču-ti-la, i-ma-

mo ru-de-ča li-ca, vo-zo-vi so na-  
lo-že-ni, re-zi-lo re-že, z vi-la-mi  
me-če-mo, vo-da te-če v do-li-no,  
ne li-ži, ne ša-li se!

*l b* **b**

*ob, oba, obe, rebe,*

*bodi, bude, boli.*

v so-bi me ne ze-be, v so-bi so  
du-ri, v vo-di so ri-be, ri-be so  
ne-me, na ne-bu so lu-či, bu-če-le  
šu-me, o-bu-ta-lo o-bu-va-mo in

se-zu-va-mo, z vo-do se u-mi-va-  
 mo, ob vo-di ne bo-di, v vo-di se  
 u-to-ni, ši-lo bo-de, me bo-li, že-  
 le-zo se do-bi-va v ru-di, ne-bo  
 se ža-ri, ba-ti se ti ne bo-de, on  
 o-be-ta, to se sa-mo ob se-bi u-  
 me-va, bo-di-mo u-da-ni, a-li ne  
 ma-raš za be-se-do? ob-ču-do-va-ti  
 mo-ra-mo.

*h h* **h**

*ha, hi, hiša,*

*uho, tiho, bodi.*

v šo-lo in iz šo-le ho-di-mo ti-ho,  
di-ha-mo iz se-be in v se, vo-ha-  
mo, ho-če-mo, ne ho-če-mo, su-ho  
se-no di-ši, o-re-hi so ze-le-ni in  
ru-me-ni, be-ra-či od hi-še do  
hi-še, on de-la, ne ne-ha, hi-ti-  
mo, u-ra bo-de mi-nu-la, ne bo-  
di-te hu-di! le-nu-hi ne bo-do i-  
me-li, ne ho-di iz hi-še, ne ho-di  
iz ve-že, de-ni si za u-ho, u-ma-  
za-ni ne ho-di-te! to bi bi-la  
hu-da na-va-da, s hu-do mu re-  
če, ne-ho-te se mo-ti, i-ma ma-  
ha-lo, hi-ti, be-ži! v za-ho-du se  
ža-ri, hu-do ne bo-de.



*kk* **k**

*uk, ak, ako,*

*lok, loka, kolo.*

z ro-ka-mi de-la-mo, ro-ke i-ma-  
 mo u-mi-te, z oč-mi vi-di-mo, u-ra  
 ka-že, ko-le-sa te-ko, ka-di se,  
 ma-ti ku-ha ka-vo, o-na ku-ha ko-  
 si-lo, vo-da te-če v re-ki, vo-da  
 te-če v ko-ri-to, s ko-so ko-se  
 se-no in o-ta-vo, s se-ki-ro se-

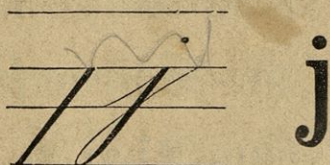
ka-mo, on se-ka, o-na ku-ri, i-  
 ma ku-ri-lo, v ko-ša-ri-co na-bi-  
 ra-mo, iz ži-ta se de-la mo-ka,  
 ko-za me-ke-če, ku-ka-vi-ca ku-ka,  
 ku-ra ko-ko-da-ka, ka-ča la-zi,  
 ka-ko ho-di ra-ca? ka-te-re ži-  
 va-li so do-ma-če? i-ma-mo me-ro  
 na o-ko, me-ri na o-ko! ne mi-  
 ka me, ke-sa-mo se.

*pp* **P**

*up, pa, po, lipa,*

*pipa, sapa, kapa.*

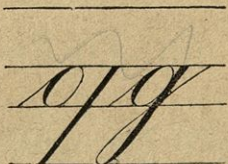
pi-še-mo, pa-zi-mo, iz-pi-ra-mo,  
 pe-re-mo, ne mo-re-mo u-po-ra-  
 bi-ti, on že-ne ži-vi-no na pa-šo,  
 ži-vi-na se pa-se, bu-če-la pi-či,  
 o-sa pi-či, pu-ta ko-ko-če, se-me  
 se po-se-va, li-pa ze-le-ni, lu-pi  
 se, po le-ti ži-to zo-ri, pi-la pi-li,  
 po-do-ba vi-si, pa-li-ca le-ži, po-  
 to-ki in re-ke šu-me, po zi-mi i-  
 ma-mo le-de-no vo-do, pi-sa-na  
 ka-ča, be-ži! po-le-ni-ti se ne!  
 po-de-li-ti mo-ra-mo, ko-mu? i-  
 ma-mo le-se-no po-so-do, ne ro-  
 po-če-mo, ne pu-li-mo se, ne pa-  
 ha-mo se, po no-či po-či-va-mó.



oj, aj, ji, ju, jo,  
ja, je, jedi, juha.

o-če in ma-ti me i-ma-jo ra-di,  
ma-ti ku-ha-jo in pe-če-jo, je-mo  
ju-ho in me-so, po je-di mo-li-  
mo, po ju-ži-ni ne je-mo, ma-lo  
de-te jo-če, ov-ca je bo-je-ča, o-se  
pi-ka-jo, ti-ce le-ta-jo, šo-ja je  
ti-ca, je-re-bi-ca je tu-di ti-ca,

u-je-te ti-ce ni-so ve-se-le, li-li-  
 ja je be-la, vi-jo-li-ca le-po di-ši,  
 li-pa i-ma ko-ša-te ve-je, že-le-  
 zo je ko-vi-na, pi-vo je pi-ja-ča,  
 ka-te-re pi-ja-če pi-je-mo? on od-  
 ha-ja, si-ro-ta ža-lu-je, ču-va-ti  
 se je, pa-zi-ti se je, ma-te-ri-na  
 be-se-da mi je mi-la.

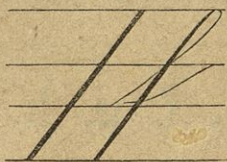
 **g**

*ga, noja, gora,*

*goba, guba, šega.*

mi-ga mi, ga-ni se! on u-ka-zu-  
 je, mi u-bo-ga-mo, go-vo-ri, no-  
 go-vi-ce o-bu-va-mo, on go-ni ži-  
 vi-no na pa-šo, ži-vi-na po-ma-ga  
 de-la-ti, ko-mu? go-ve-ja ži-vi-na  
 da-je me-so, ko-žo, ro-ge; go-si  
 go-go-če-jo, go-si in ra-ce se vo-  
 zi-jo po vo-di, vo-da go-ni ko-  
 le-sa, ja-go-de so ru-de-če, i-ma-  
 mo go-ri-va, go-re so vi-so-ke,  
 va-di se le-pe še-ge, go-du-je-mo,  
 na-ga-ja-ti ne, go-vo-ri ma-lo, go-  
 vo-ri po-ča-si, ka-ko se ti go-di?  
 ne mo-re re-ši-ti na-lo-ge, u-po-

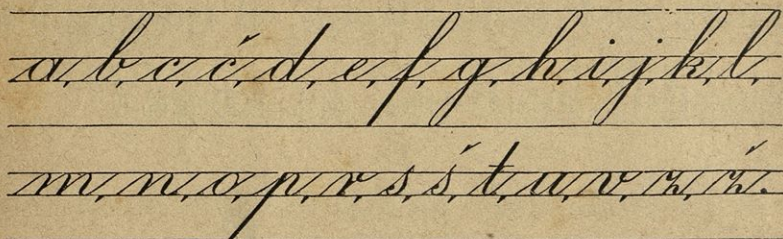
zo-ri ga! u-mi-va-mo si no-ge, na  
go-mi-li mo-li-mo, za ko-ga?



**f**

*fi, figa, fa, fu,  
fara, fužina.*

fi-ge ra-di je-mo, fa-žo-li se o-vi-  
ja-jo, v fu-ži-ni ku-je-jo že-le-zo,  
v fa-ri a-li v žu-pi so fa-ra-ni,  
ne-ka-te-re fa-re so ve-li-ke, v ka-  
te-ri fa-ri ži-vi-mo mi?



a, b, c, č, d, e, f, g, h, i, j, k, l,  
m, n, o, p, r, s, š, t, u, v, z, ž.

---

1.

bi, bič, bij, bik, bil, bit, beg, bel, bo,  
bob, bod, bol, bom, bor, bos, boš.

2.

cel, cep, cev; čas, če, čed, čem, čep,  
čez, čil, čim, čin, čok, čop, čuj, čuk, čut.

3.

da, dal, del, dob, dol, dom, don, duh.

4.

ga, gad, gaj, gaz, gin, god, gol, gon,  
gor, gos.



## 5.

ja, jak, jaz, jed, jej, jek, jel, jem,  
jez, jež.

## 6.

ka, kad, kaj, kal, kam, kap, kar, ker,  
ko, koc, koč, kod, koj, kos, koz, kož.

## 7.

la, lan, las, laž, le, led, lek, lep, les,  
let, li, lij, lik, lil, lov.

## 8.

ma, mah, maj, mak, mal, mar, me,  
meč, med, meh, mej, mel, mu, muh, muk.

## 9.

na, nad, nag, naj, nam, nas, naš, ne,  
nek, nem, no, noč, nog, noj, nor, nos,  
nov, nu, nuj.

## 10.

pa, pač, pad, pas, peč, peg, peh, pek,  
pel, pes, peš, pet, pev, pij, pil, pis, piš,  
pit, po, pot, poj, pol, pop, pot.

**11.**

rad, rah, raj, rak, raz, reč, red, rek,  
rep, res, rez, rib, rij, ril, ris, rob, roč,  
rod, rog, roj, rok, rop, rov.

**12.**

sad, saj, sak, sam, sap, sat, se, seč,  
sed, sej, sek, sel, sem, so, sod, sok, sol,  
som, sop, suh, sum; še, šel.

**13.**

ta, tak, tal, tam, tat, te, teh, tek, ti,  
tič, tih, tim, tip, tir, to, toč, tod, tok, top,  
tu, tuj.

**14.**

vaj, val, vam, vas, vaš, ve, veš, vej,  
vek, vel, vem, veš, vez, vi, vid, vij, vil,  
vir, vit, voh, vol, voz.

**15.**

za, zad, zal, zob, zor; žab, žal, žar,  
že, žel.

---

## lj, nj.

me tulj le ta, mač ka i ma kremp lje,  
 konj dir ja, bu če le so v pa nji, roža  
 vo nja, nji va je ob de la na, olj ka je ze  
 le na, z og njem se ne ša li, o genj pe če  
 in žge, vsa o bi telj je do ma, mar ljiv  
 sem, pi sa nje je le po, bo di mo u bog  
 lji vi! bo di mo u ljud ni! lju bi mo se mej  
 so boj! o gib lji se hu dob nih lju di!

## bl, br.

bla go je ce no, brat bra tu po ma ga,  
 brus bru si, bra na je o rod je, on je blag  
 mož, on je blag brat, o bla ki so si vi.

## dl, dr.

ro ka i ma dlan, ži vi na i ma dla ko,  
 dle to je o rod je, drog je dolg, ne dra ži  
 psov! drug dru ge mu po ma gaj mo!

## gl, gn, gr.

gla va je del te le sa, v gnez du so  
 mla di pti či, gla se se, grič ni vi sok,

v u čil ni ci glas no be rem, noh tev si ne  
gri zem, go vo rim res ni co, la ga ti ne  
smem ni ko li! laž je greh.

### kl, klj, km, kr.



kla di vo je o rod je, ptič i ma kljun in  
rep, kmet or je in se je, kme tu je, naš kraj  
je kra sen, s klju čem za pi ra mo, krov ci  
po kri va jo, i ma le po kri lo, od kri vaj se!

### pl, pr.

plug je polj sko orod je, drob ne pti ce  
le po pre pe va jo, de kla prah bri še, una  
pre de, pros jak pro si, pro so i ma lat je,  
dolg se pla ču je; ne dolž nost zgub lje na  
in ura za mu je na ne pri de no be na.

### shr, sr, sk, sl, skl, sp, spr, st, str.

shra nu je mo v shram bo, po po ti ne  
ska čem, sra mu jem se, list je vel, me gla  
je go sta, nož i ma o stri no, skle da i ma  
rob, slam nik je po kri va lo, po ste lja je  
v spal ni ci, sraj co sla čim. za spim, strah

pred stra ho vi je pra zen, sta ri šem stre-  
žem; brez gla ve stor je na je ra da  
ska že na.

### šč, šk, št.

ščin ko vec je pti ca, šču ka je ri ba,  
kle šče so orod je, kle šče šcip lje jo, škar je  
so ostre, ko lo škrip lje, voz i ma pla ti šče,  
štej: e na, dve, tri, štiri; štiri je dvo-  
so do šte vi lo.

### tr.



tra va ra ste na trav ni ku, na trav-  
ni ku ra sto tu di zvonč ki in tro ben-  
ti ce, ne tro ši novcev! ne tra ti ča sa! čas  
je drag.

### vz, zb, zd, zdr, zl.

vzbu dim se, zbi ra mo se, zdrav sem,  
ne zdi hu jem, sta ri šem že lim sre čo in  
zdrav je; jej in pij le, kar je prav, sta-  
rost boš do ži vel zdrav!

### žl, žr.

z žlico jem, žli ce so v žlič nja ku,  
žre be po ska ku je.

## r.

vrt je lep, trs je je ze le no, krt ri je,  
 črv la zi, čmr lji šu me, bu čele iz cvet ja  
 strd sr ka jo, pti ce po bi ra jo mr čes,  
 konj je br zan, sr na ur no ska če, ma-  
 li njek je grm, o gelj je črn, čr ni lo je  
 čr no, prst je čr na, trn je os ter, prt je  
 bel, srp je kriv, led je trd in mr zel,  
 zr no je drob no, ri ba i ma škr ge, škr-  
 ja nec a li škr lec po stav lja gnez do na  
 tla, škr ja nec je po do ben str na du;  
 hi tro mi ne čas, pa ne vr ne se do nas.

(Naglas.)

go spo dár i ma po ma gá če, pro da-  
 jáč pro dá ja bla gó, mé ri po mé ri in  
 téh ta po utéži, já streb i ma mo čán  
 kljún, go sé ni ce sné da jo pó lje, pí vo  
 se pé ni;

sád ja i ma mo na iz bèr, na soln ci  
 ne ho dim go lo gláv, bar jè po ží ga jo;  
 sê stra správ lja pôlj ske pri del ke,  
 kós i ma čr no pêr je in žvíž ga po gr-

móv ji, sôva je po nôč na pti ca, skvô rec  
vpi je, skô bec lo ví, šô ja kra de, je len  
dír ja, v vi nô gra du je grôzd je, pô sli  
de la jo na pó lji, va di se le pe ga ve-  
dê nja!

## Na lo ge.

### 1.

a	e	i	o	u
p—s,	p—s,	p—s,	—	—
r—d,	r—d,	—	r—d,	—
s—k,	s—k,	—	s—k,	—

### 2.

d	k	m	v	z	ž
—al,	—al,	—al,	—al,	—al,	—al;
d	j	l	m	p	r
—ed,	—ed,	—ed,	—ed,	—ed,	—ed;
b	c	d	p	š	ž
—el,	—el,	—el,	—el,	—el,	—el.

### 3.

j	l	m	n	r	š
da—,	da—,	da—,	da—,	da—,	da—;
č	d	h	j	l	
me—,	me—,	me—,	me—,	me—;	
d	j	k	l	t	
po—,	po—,	po—,	po—,	po—.	

*n N*      **n N**

*Noe, Neža,*

No tranj sko, Na bre ži na, No vo me sto.

*m M*      **m M**

*Metod, Marija.*

Ma ri bor, Mu ra, Med vo de.

*u U*      **u U**

*Urh, Ursula.*

U belj sko, U sti ja, U kra ji na.



v V

v V

Vid, Viktorija.

Vi pa va, Vrh ni ka, Va rač din.

z Z, ž Ž

Zlatoust, hila, helko.

Za li ka, Za ti či na, Za gor je, Že lez ni ke.

i I

i I

Ivan, Ivana.

I dri ja, I han, Iv ni ca, I stra.

*j J*      **j J**

*Janerz, Julija.*

Je se ni ce, Je ži ca, Je ri ha, Je ru za lem.

*h H*      **h H**

*Henrik, Helena.*

Ho mec, Hrast je, Hr vat, Hr vat sko.

*k K*      **k K**

*Klemen, Katarina.*

Kranj sko, Ká me nik, Ko nji ce.

*o O*      **o O**

*Oton, Olga.*

O blo ke, Or muž, O glej, O sek.

*a A*      **a A**

*Alojzij, Ana.*

Aj dov šči na, A kvi le ja, Av stri ja.

*c C, č Č*      **c C, č Č**

*Ciril, Cecilija, Češko.*

Ce lje, Ce lo vec, Čr nô melj, Čr ni ca.

*g G* **g G**

*Gregor, Gizela.*

Go renj sko, Go ri ško, Gra dec.

*s S, š Š* **s S, š Š**

*Sikst, Soča, Stfanija.*

Sa va, Sod ka, Šta jer sko, Šma ri ja.

*l L* **l L**

*Ludovik Lucija.*

Ljub lja na, Lju belj, Ljub no.

*e E*

**e E**

*Evarem, Elizabeta.*

El i ja, E mavs, Ev ro pa.

*p P*

**p P**

*Pavel, Pavlina.*

Po sto ji na, Pri mor je, Pod go ra.

*r R*

**r R**

*Rudolf Rozalija.*

Ra dov lji ca, Rib ni ca, Rad go na.

*b B*      **b B**

*Bogomir, Bogomila.*

Brez je, Bi stri ca, Be lják.

*t T*      **t T**

*Tomo, Tereza.*

Trst, Treb nje, Tr žič, Tri glav.

*f F*      **f F**

*France, Filomena.*

Fu ži ne, Fre že, Fran kov ce.

*d D*      **d D**

*David, Doroteja.*

Du naj, Du na va, Dra va, Dra ga, Dol.

Blaž, Ja kob, Pe ter, Ma ri já na so  
i mé na.

Hi tij, Ko že mal, O bré za so pri ím ki.  
Dol žán, Ko ko šár, Re par so pri dév ki.  
Bo rov ni ca, Dob ra va, Smléd nik, Za-  
log so va si.

Kranj, Škof ja Lo ka, Si sek, Za greb  
so me sta.

Stor žeč, O stri ca, Pod ko ren, Zvo nik  
so go re.

Ljub lja ni ca, Ko kra, Kol pa, Sá-  
vi nja so re ke.

Ko ro ško, Pri mor sko, O ger sko, Češ-  
ko so de že le.

A, A, B, B, C, C, C, C, D,

E, E, F, G, G, H, I, j, K.

L, M, M, N, O, P, R, S,

Š, T, U, V, v, y, v, ŷ, ŷ.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

A, B, C, Č, D, E, F, G,

H, I, J, K, L, M, N, O, P,

R, S, Š, T, U, V, Z, Ž.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.



## Pri ím ki.

Ar ko, Ba ra ga, Cojz, Čop, Do li-  
nar, Er ja vec, Flo ri jan čič, Glo boč-  
nik, Hlad nik, I pa vec, Ja ne žič, Ko-  
pi tar, Lo gar, Me tel ko, No vak, O ro-  
žen, Pre ši ren, Rav ni kar, Slom šek,  
To man, U mek, Vod nik, Za lo kar,  
Žem lja.

---

## Iz re ki.

A ko ho češ sre čen bi ti, zgo daj mo raš se u či ti.  
Bog te vi di, in vse vé, hra ni či sto mu sr ce!  
Čé ni čas, o bra čaj ga, da ko ri sti kaj ti dá!  
Čed nost bo de ti o sta la, ko po svet nost bo ne-  
ha la.

Do bro de laj vsa ki krat, vsak i mel te bo de rad!  
E no je po treb no le, či sto hra ni si sr cé!  
Go vo ri ma lo, slu šaj rad!  
Hi ti v šo lo, u či se, čas mla do sti kra tek je!  
I mej do bro, mir no vést!  
Ju tra nja u ra, zla ta u ra.  
Kdor rad slu ša, le po mo li, žal ne bo de mu ni-  
ko li.

Le ne ga ča ka str gan ro káv, pal' ca be raš ka,  
pra zen bo kál.

Mej vse mi čed nost mi je po niž nost naj lep ša.

Nič ni ta ko skri to, da bi kdàj ne bi lo o či to.

O tro ci in od rast li lju djé naj zmí rom mir no  
mej so boj ži vé!

Po štê nje je naj bo ljše pre mo žê nje.

Res ni ca je Bo gu in lju dem lju ba.

Snaž nost in čed nost pri ja te lje do bí.

Še pe ta ti ni le po.

Te žá ve in bé de vse mi ne jo kma lu.

U či te se prid no, o tro ci mla dí, v mla do sti za  
sta rost naj vsak po skr bí!

Vê di ved no se le po, do bro ti u ga ja lo bo!

Z Bo gom zač ni vsa ko de lo, pa bo do ber  
ték i me lo!

Ži val je vsa ka bož ja stvar, za to ne mu či je  
ni kár!

---

## Pre go vo ri.

Ko mur je Bog pri ja telj, te mu se ni ba ti  
ni če sa.

De lav nost da je kru ha in ča stí; le no ba  
pri na ša sra mo to in bé do.

Kdor ne slu ša, naj po sku ša.

---

# I. Učilnica.

Hodim v učilnico. V učilnici so učitelj in učenci. Tù še vidim: mizo, stol, desko, kredo, gobo, klopí, knjige, ploščice, kamenčke ali pisala, papir, pero, svinčnik, črnilo, črnilnik, podobe, računico.

V učilnico rad hodim. V učilnici se mnogo lepega učim. Miren sedim, gledam, poslušam in odgovarjam. Vse svoje reči in učila imam v lepem rédu. Snažen sem. Vsak dan se večkrat umijem in počešem. V učilnico in iz učilnice hodim tih in miren. Svojim součencem sem prijazen. Domá rad slušam in molim. Rad bi bil prav *priden učenec*.

## 1. Dobra otroka.

Milan in Marijca sta bila vrla otroka. Prav rédno in pridno sta hodila v učilnico. V učilnici sta se lepo vèdla in pazno poslušala. Iz učilnice domóv se vračajoča sta bila lepo mirna. Rekla sta: „Midva znava, da stariši dadó otrokom vse, česar jim je treba, in midva naj bi trgala obleko in učila! To bi ne bilo lepo, in dobri stariši bi

rekli, da sva nehvaležna otroka, ako bi jih ne ubogala.“

## 2. Pridni učenec.

*Zgodaj vstanem, lepo molim,  
V šolo zmir z veseljem hodim,  
Slušam, pridno se učim,  
Za prihodnost zdaj skrbim.*

*Moje delo je učenje,  
Moje to bo premoženje;  
Kar se bom naučil zdaj,  
S tem pomagal si bom kdaj.*

## 3. Pred ukom.

*O Bog, ki slabim rad pomagaš,  
Ozri se milo zdaj na nas!  
Nam daj, da pridno se učimo  
In tebi služimo ves čas!*

## 4. Po uku.

*Pomagaj, Bog, da vse nauke  
Zvestó si v srci hranimo,  
Da vedno se po njih ravnamo  
In večno srečni bodemo!*

---

## II. Človeško teló.

Človek sem. Imam dušo in teló. Duše ne vidimo. Teló vidimo. Teló ima *glavo, trup* in *ude*. Glavo odevajo *lasjé*. Sprednji del glave je *obraz* ali *obličje*. Glava ima *čelo, oči, ušesa, sènci, nos, lici, usta* in *brado*.

Nad očmi so *obrvi*. Oči imajo *trepálnice*. Na trepálnicah so *vejice*. Z očmi gledam. Z ušesi slišim. Z nosom voham. Usta imajo ustni. V ustih imam *zobé, jezik* in *nebó*. Z zobmi žvečim. Z jezikom okušam. Z usti govorim, pojem in jém. Zobe si večkrat trébim in izmivam.

Trup nosi glavo. Trup ima *prsi, trebuh* in *hrbet*. Roka ima *ramo, komolec, dlan* in *prste*. Prstov imam pet. Ti so: *palec, kazalec, sredinec, prstanec* in *mezinec*. Trup nosijo *noge*. Na kolenih klečimo, kdaj? Nad kolenom je *stêgno*, pod kolenom so *piščál* in *méča*. Spodaj na nogi je *stopálo*. Stopálo ima *pétnico*, podplat in *nožne prste*.

Čutim po vsem životu. Čutim mrzlo in toplo, mehko in trdo.

Vidim, slišim, voham, okušam in čutim. Imam petero čutov: *vid, slúh, voh* ali *vônj, okús* in *típ*. Imam vse čute; srečen sem. Slepec ne vidi. Gluhec ne sliši. Mutec ne govori. Ubóžci so. Pomagati jim moramo.

## 1. Hvaljen bodi Bog!

Hvaljen bodi Bog v višavi,  
Da si čute vse mi dal!  
V tvojo slavo bom jih rabil,  
Tebi vselej daroval.

## 2. Vidim.

*Oči imam, to drag je dar; so bistre, vidim vsako stvar: kar je na zemlji lepega, kar je na nebu svitega. Oči podaril Bog mi je; kar vidim, on je ustvaril vse.*

## 3. Slišim.

Ušes me dvoje veselí; vse slišim, kar se mi glasí. Mi skrbni oče kaj velé, me dobra mati kaj svaré: vse pomnim; najbolj slušam pa, ko pravijo mi od Bogá.

## 4. Govorím.

*Je usta dal mi Bog 'z nebes, da govorím vse prav in res. Zvedljivo vprašam, kar ne vem. Kar mislim ali znam, povem. Kramljám in pojem kaki čas; pred vsem Bogá častim na glas.*

## 5. Delam.

Dve roki imam, prstov pet; ju sklepam v božjo čast najpred. Z rokama delam, vzprejmem, dam; veselo včasi

tud' igram. Je dela in učénja kaj, pa mora vsa igrača v kraj.

## 6. Hodim.

Lep dar je dvoje gibčnih nog; podelil ju mi dobri Bog. Poskočim, tečem in stojím; k očetu, materi hitím. Grem v šolo, in če smem, drugód; najljubša mi je v cerkev pot.

## 7. Čutim.

*O srce, mala, čudna stvar! Kak bije, ugnano ni nikdár; in čuti živo, ljubi še: očeta, mater, brate vse. Sam Bog je ustvaril srce mi, v ljubezni njemu da gorí.*

### III.

## Živež.

Človek potrebuje živeža. Jémo užitne stvari. Užitne stvari so naša *jedila*. Jémo *kruh*. Iz česa je kruh? Kdo nam prideluje ljubi kruh? Jémo *juho* in *meso*. Meso je goveje ali govédina, telečje ali teletina, svinjsko ali svinjina, bravína, kuretina, divjačina. Jémo tudi *riž*, *lečo*, *grah*, *zelenjavo*. Otroci radi jedó sadje ali ovočje. Nezrelo sadje je nezdravo. Pijemo. Čista, hladna voda je najbolj zdrava pijača. Pijemo mleko. Odrasli ljudje pijejo tudi vino in pivo. Žganje je strupena pijača.

## Nekoliko dišav.

*Navadne uživajte jedí,  
To zdrave vas najbolj storí!*

*Najboljša so vam vsa jedila,  
Ki dobro so se ohladila.*

*Kdor vsako uro jésti hoče,  
Kosílo mu dišati noče.*

*Kdor ljubi sladke le jedí,  
Želodec s tem si pokazí.*

*H kosílu preveč mi ne pij,  
Da čvrsto si ohraniš kri.*

*Če zdrave češ zobé iméti,  
Jih moraš čuvati uméti:  
Ne grízi trdih mi stvarí,  
Ne lízi preveč sladkarij,  
Ledene vode tuđ' ne pij,  
Po jédi z gorkim jih izmij!*

*Otrok naj vselej snažen bo,  
Odvrne s tem nadlog nad sto.*

---

## IV.

### Obleka.

Obleka nam pokriva život. Varuje nas dežja, mraza in vročine. Moški imajo drugačno obleko,



kakor ženske. Srajce dela švelja. Nogovice so spletêne.

Hlače, oprsnike, suknje in plašče dela krojač. Obutalo dela čevljar. Klobuke dela klobučar. Po leti nosimo slamnike. Slamnike plête slamnikar. V cerkvi ali drugod v kaki sôbi smo odkriti. Na poti odkrivamo se prednikom in znancem.

Vsak se oblači po svojem stanu. Kmet in kmetica oblačita se kmetski, gospod in gospá nosita se gosposki. Obleka je draga. Varujem jo.

### Lepa suknja, prazna glava.

Vidko ni bil priden. Nerédno je hodil v šolo, in se je tudi malo učil. Rad pa je imel lepo obleko. Enkrat se v šoli ponaša s svojo lepo, novo suknjo. Učitelj ga pokličejo in vprašajo, a Vidko ne vé kaj odgovoriti. Sram ga je, in spozná, da sama lepa suknja nič ne pomaga, če je prazna glava.

*Obleka lepa ne častí,  
Če v glavi vednosti nič ni.*

## V.

### Stanovišče.

Stanujemo v hiši. Hiša je s kamenjem ali z opeko zidana. Hiše so tudi lesene. Hiša ima

*podstavo*, na podstavi je *zid*, in *zid* ima *podstrešje* in *streho*. V hišo hodimo skozi *vrata* ali *duri*. Najpred stopimo v *vežo*. Iz veže gremo v *sôbo*, v *kuhinjo*, v *klet* ali tudi pod *streho*. V klet in pod streho hodimo po *stópnica*h ali po *stólbi*. Sôba ima štiri stene, strop, tla, peč, *duri* in okna. V sôbi so: *klopí*, *stoli*, *miza*, *pôstelje*, *skrinje*, *podobe*, *ura*, *zrcalo*. V kuhinji je *ognjišče* in *kuhinjsko orodje*. Pri kuhinji je navadno tudi *jedilna shramba*.

Hiša mojih starišev je moj dom. Tù uživam mnogo veselja.

*Srečen sem, ker imam dom,  
Spoštoval ga vedno bom.*

## 1. Otrok domá.

Vojteh zjutraj kmalu vstane. Obleče se, umije in počese. Potem moli jutranjo molitev. Pregleda svoje šolske stvari, zajtrkuje, in gre spodobno v učilnico. Prišedši iz učilnice domóv, zopet kaj dela, ali se za nauk pripravlja. Svoje stariše užé na miglje uboga. Pri jédi ni izbírljiv; rad jé, kar mu dadó stariši. Obleke ne omaže in tudi ne pokvari. Zvečer moli večerno molitev, reče starišem „leško noč“, ter gre sladko počivat. Angel váruh ga varuje.

## 2. Žveplenke niso igrača.

Radko dobí žveplenke, in se zunaj pod steno igra z njimi. Vžigalíco potegne po steni, in glej! iskra odletí v slamo; slama se vname, in gorí s plamenom. Radko se prestraši in pobegne. Plamen šviga dalje, in vžgè tudi streho in podstrešje. Ljudje vpijejo: „Gorí, gorí!“ in hité k ognju. Prepozno je; ognja ne morejo pogasiti. Zgorela je hiša in vse, kar je bilo v hiši. Oj, kako nesrečni in žalostni so bili ubogi Radkovi stariši! Vse te grozne nesreče je bil kriv ta maloskrbni deček, ki se je igral z žveplenkami.

---

## VI.

### Rodovina.

Oče in mati so naši stariši. Mi smo njihovi *otroci*, *sinovi*, in *hčere*. Mej soboj smo *bratje* in *sestre*. Očetov ali materin oče so naš *déd* ali *stari oče*. Očetova ali materina mati so naša *bábica* ali *stara mati*. Mi smo njihovi *vnúki* in *vnúke*. Očetovi bratje so naši *strijci*, materini bratje pa *ujci*. Očetove in materine sestre so naše *tete*. Njihovi otroci so naši *bratranci* in *sestričine*. Vsi smo *sorodniki*.

Zeló sem srečen, da imam stariše. Ko bi ne imel starišev, bil bi uboga *sirota*.

## 1. Noč in dan za me skrbijo.

Noč in dan za mé skrbijo, varujejo me lepó; vse, karkoli potrebujem, oče, mati mi dajó.

Kak bi mogel povrniti staršem to dobroto kdáj?  
K Bogu za nje čem moliti in ljubiti jih vselej.

## 2. Mlado jagnje.

Mlado jagnje lepo belo grè za materjo veselo; skače, s parkeljci drobní, in po trati se vrtí.

Mati pravi: „Ne, ne skakaj, tam po bregu se ne takaj; lahko kam se zaletiš, šibko nogico zdrobiš.“

Jagnje matere ne sluša, rajši samo si poskuša; se prekuene v jamico, in si zlomi nogico.

Jagnje nogico zlomilo, glasno klicalo in vpilo:  
„Oj, otroci, ubogajte svoje skrbne matere!“

---

## VII.

## Vas.

Več kmetских hiš vkup je *vas*. Pri hišah so *hlevi* in *skednji*. Pri hlevih so *svinjaki* in *gnojíšča*. Na sredi vasí je košata lipa. V vasi stanujejo *kmetje*. Kmetje obdelujejo zemljo in redé živino. Vsaka vas ima svoje imé. Katere vasí poznaš?

## Bodi uljuden!

Otroci so igrali na poti. Popotnik pride skozi vas. Otroci se umaknejo na desno in levo, odkri-

jejo se, in prijazno rekó: „Dober večer!“ „Bog daj!“ odgovorí popotnik, in grè dalje. Kar se obrne in vpraša: „Katera pot pelje v mesto?“ Otroci glasno odgovoré: „Desna pot pelje v mesto.“ Eden pa še grè za popotnikom, in ga izpremi vrhu hriba, kjer mu na tanko pokaže pravi pot v mesto.

**Uljudno se védi,  
Odkrivaj se rad!**

**Uljudnost pripelje  
Do zlatih te vrat.**

## VIII.

### Mesto.

V mestu so večje in lepše hiše, kakor v vasi; tudi so hiše rédno druga pri drugi. Med hišami so *trgi, ceste in ulice*. V mestu so stanovišča, učilnice, gostilnice, tovarne in druge javne hiše. Vsako mesto ima svoje imé. Tudi trgi, ceste in ulice imajo iména. Stanovniki v mestu so *meščani*. Tù stanujejo: *uradniki, trgovci, zdravniki, učitelji, umetelniki*, mnogo *gospôde, rokodelci, vojaki*.

### Kadar pridejo vojaki.

Bóben bóbna: „bàm, brbàm! zdaj vojaki grémo k vam!“ Konj po cesti peketá, voz ropóče in drdrá, trómba poje: „tarará! Mesto vaše smo izbráli, da bi tukaj nočeváli.“

Bóben bóbna: „bàm, brbàm! dobrih pôstelj dajte nam!“ Trómba poje: „tarará! Vina, kruha in mesá,

séna, slame in zobí treba se nam tudi zdí!“ Bóben bóbna: „bàm, brbàm! Jutri pojdem kam drugàm! cesar plača tù in tam!“

## IX. Cerkev.

Najiménitnejša hiša v vasi ali v mestu je *cerkev*. Ob nedeljah in praznikih pa tudi drugerkrti hodimo v cerkev. Cerkev je večja in drugačna, kakor so navadne hiše. V cerkvi so oltarji. V velikem oltarji je podoba cerkvenega svetnika pomočnika. Na oltarjih so prti, svečniki in podobe. Pri oltarjih visé svetilnice. Pri svetem *rešnjem telesu* gorí *večna luč*. V cerkvi je krstni kamen, kropilnik, izpovednice, prižnica in orgle. Cerkev ima stolp ali zvonik. V zvoniku so zvonovi. Kdaj pojó zvonovi? V zvoniku je ura. Ura kaže in bije. Cerkev je *hiša božja*. V cerkvi se lepo védem in pobožno molim.

Pri cerkvi ali zunaj vasi ali mesta je *pokopališče*. Na pokopališči pokopujejo mrličé. Na grobeh so križi in spomeniki. Ob grobeh hodijo ljudje tiho in resno.

### 1. Zvonovi pojejo.

Zvonovi pojejo, budíjo glasno, da šli bi tjà v cerkev vsi molit lepó. Tam Bog sam nebeški prebiva pri nas, in milo posluša molitve naš glas.

Bogá pozabiti nikoli ne smem, moliti pobožno je dobro, to vem. Domá in pa v cerkvi rad molim lepó, da Bog blagoslovil otroka me bo.

## 2. Otrok v cerkvi.

Ljudmila je rada hodila v cerkev. V cerkvi je pobožno molila in brala iz svojih molitevnik bukvic. Zahvaljevala je Bogá za vse prejete dobrote in ga prosila, da bi jej bil ljubi oče v nebesih. Molila je za svoje stariše, brate in sestre in za druge rodovince in dobrotnike.

Tudi besedo božjo je Ljudmila rada in pazljivo poslušala, ter je domá pripovedovala, kar si je zapomnila.

Ljudmila je bila *pobožna* in *bogoljubna* deklica.

---

## X.

### V r t.

Pri hiši je *vrt*. Vrt je ograjen. V vrtu raste: *zelje*, *solata*, *peteršilj*, *česen*, *čebula*, *fažol*, *pesa*, *repa*, *grah*, *kumare* in *razna zelenjava*. Tudi *ovočno drevje* je v vrtu. Tù je *jablana* in *hruška*, tam so *češplje* in *slive* in *črešnje*. Ob plotu raste *grozdjiče*. Po hišnem zidu se ovija *vinska trta*. Po gredicah rastó *cvetice*: *lilije*, *potonke*, *tulipe*, *rudeče* in *bele rože*, *vijolice*, *rožmarin*.

V vrtu je mnogo dela. Vrtnik koplje z motiko in lopato. Seje séme, sadí sadíke, obrezuje, cépi in trébi drevesa.

## 1. Cvetice.

*Kdo je naredil cvetice lepé — bele, rudeče in zláte, modré?*

*Bog za veselje ljudem jih dajè, da bi s tem njega spominjali se.*

## 2. Koprive.

Zórica ni vselej slušala matere; a kdor ne sluša svojih starišev, se večkrat opêče, in tako se je dogodilo tudi Zórici. Za hišo v vrtu je bilo mnogo ovočnega drevja, za zidom pa tudi nekaj kopriv. Mati so Zórico opominjali, naj ne hodi k zidu za hišo. Nekega jutra gre Zórica vender tjà, da-si jej je bilo prepovedano. V istem času padeti dve jabolki z drevesa naravnost v koprive. Zórica ju hoče pobrati, ali opêkla se je v koprivah, in jokajoč hití k materi. Mati ji rekó: „Kdor starišev ubogati neče, večkrat se opêče.“ Od sih dob je Zórica slušala svojo mater.

---

## XI.

### Travnik, polje, vinôgrad.

Zunaj vasí ali mesta so *travniki, polja in vinôgradi*. Na travnikih raste trava. Po travnikih rastó



tudi lepe, pisane cvetice. Poznam *zvončke, ledinčice, marjetice, potočnice, šmarijnice, jaglece, zlatice, trobentice*.

Na polji raste žito: *pšenica, rež, ječmen, oves, proso, koruza, ajda*. Mej žitom raste *mak* in *plavice*.

Pride žetev. Ženjice žito požanjejo. Povéžejo ga s porésлом v snopovje. Postavijo ga v stavke in kôpe. Zdenejo ga v kozolce. Pride mlatev. Mlatiči omlatijo klasje s cepmi. Proso menci omanejo.

V vinôgradu raste *vinska trta*. Vinska trta rodi *grozdje*. Pride trgatev. Vinogradnik reže grozdje; iz grozdja tlači *vino*.

Travniki, polje in vinôgradi so bogati zakladi vsakemu gospodarju.

## Od kod je vse to?

Oče grede s sinkom Jaroslavom na strneno polje. Idóč se razgovarjata o rastlinah in zeliščih, ki sta je videla mej potjo. Mej drugim tako-le govorita:

*Oče*: Sinko, glej tù na polji vidiš mnogo lepih žitnih in drugih rastlin; a vsega tega pred nekoliko meseci še ni bilo. Kaj misliš, od kod je vse to?

*Jaroslav*: To so ljudje vsejali, in potem je vzrastlo.

*Oče*: Res je tako! Ali povej mi, kdo je, ki požene bilko in travo iz zemlje, listje in sladko ovočje iz dreves?

*Jaroslav*: Bog je, ki vse to stori.

*Oče*: Bog je, ki vse to stori. Od Boga pride vse, kar vidimo; on je dal zemlji moč, da more iz sebe poganjati vse, kar na njej raste.

*Človek seje, obdeluje,  
Delo silno izvršuje;  
Bog pa dáje zemlji rast,  
Njemu bodi hvala, čast!*

## XII.

### G o z d.

V gozdu rastó drevesa, grmovje in druge rastline. V gozdu so *jelke, hrasti, bukve, breze, smreke, robidovje, zelišča, gobe, jagode, cvetice* in *mahovje*. V gozdu živé *jeleni, srne, lisice, zajci, dihórnji*, in *véverice*. Tù si narejajo gnezda: *kos, drozeg, divji golob, krókar* in druge ptice. Gozd nam daje *drva* v kurjavo, *les* v stavbe in za druga tesarska dela. Gozd nam tudi daje *stéljo, žir* in *želod*.

#### 1. Tjà v gozd.

Tjà v gozd me vse vabi, srcé si želí, posvetnega vrišča tam v gozdu še ni!

Potoček pohlevno po gozdu šumí in pisane cvetke z vodico pojí.

Kak lepo tam v gozdu mi ptíce pojó, in srnice mlade skakljajo prostó!

Če vroče je, vležem se v senco drevés, ter hvalim peváje očeta 'z nebes.

## 2. Deček v gozdu.

Deček hodi po gozdu, in glej! drevesa in druge rastline se oglašajo in govoré z njim tako-le:

*Hrast*: „Pojdi sim, in sédi pódme v senco!“

*Deček*: „Lepa hvala! Kadar se povrnem, k tebi sédem, zdaj še nisem truden.“

*Šmarjnjica*: „Pojdi sim, in duhaj me!“

*Deček*: „Ljuba šmarjnjica! vzal te bodem s soboj in materi pokazal.“

*Jagoda*: „Pojdi k meni, in utrgaj me!“

*Deček*: „Tebe bodem nesel svoji sestrici.“

*Volčje jagode*: „Pojdi sim, in zoblji nas! Ali nismo tako lepe ali še lepše, kakor zrele črešnje?“

*Deček*: „Utrgal vas bodem in nesel domóv očetu pokazat, zato, ker vas bolje poznajo, kakor jaz.“

---

## XIII.

### Zemlja in zrak.

Na zemlji so ljudje in živali, mesta, trgi in vasí, vrti, polja, travniki in gozdi. Zemlja ni povsod enaka. Na nekaterih krajih je visoka, na neka-

terih pa nizka. Na zemlji vidimo *hribe* in *gore*, mej hribi in gorami pa *doline*. S hriba ali z gore se daleč okoli vidi. Hribi in gore imajo iména.

Katere hribe in gore poznaš? V hribih in gorah je *kamenje*, *prémog* in razne *rudnine* in *kovine*. Še celó *sol* se dobiva v zemlji.

Nad zemljo je *zrak* ali *vzduh*. Zraka ne vidimo, a čutimo ga. Zrak je ljudem, živalim in rastlinam potreben. Zrak ni povsod čist. Nečist zrak je nezdrav. Sôbe se morajo prezračevati. Tekoči zrak je *veter*. Veter vleče, *sapa* piše, *piš* vrší, *vihar* razsaja. Vetrovi čistijo zrak.

V zraku so *oblaki*, *megle*, *dež*, *sneg*, *blisk* in *toča*.

---

#### XIV.

### V o d a.

Voda je v *vodnjakih*, *studencih*, *ribnjakih*, *potokih* in v *rekah*. Vodo rabimo za kuho in perilo. Voda goni mlinska kolesa. Z vodo gasimo ogenj. V vodi živé *ribe*, *raki*, *žabe* in druge živali. Na potokih napajajo živino. Po zimi voda zmrzne. Naredí se led. O dežji padajo vodene kaplje na zemljo. Dež je zeló potreben.

Potoki in reke imajo iména. Katere potoke in reke poznaš?

## Solnce in dež.

Deževalo je. Otroci so rekli: „Da bi pač vedno sijalo solnce!“ Ta želja se jim je kmalu izpolnila. Več mesecev se ni prikazala meglica na nebu. Bila je huda suša. V vrtu so zveneale vse cvetice in zelišča, in po travnikih ni bilo ne cvetic, ne trave. Mati rekó otrokom: „Ali zdaj vidite, da je dež ravno tako potreben kakor solnce?“

### XV.

## Živali.

Rad imam domače živali. Te so: *konj, krava, vol, ovca, pes, mačka, kokoš, gos, raca, golob*. Konj je lepa žival. Krava je koristna žival. Kaj nam daje krava? Ovca je krotka. Kaj nam daje ovca? Mačka je potuhnena. Pes je zvest. Gosí in race plavajo. Kokoši nesó.

Po gozdih in gorah živí divjačina. Katere gozdne živali poznaš?

Zgrabljíva zverína je: *lisica, dihór, kúna, podlásica, jázbec, volk, mēdved*.

Ljube živalice so *ptice*. Poznam *kósa, brínovko, skvórcá, slávca, palčka, lástovico, sinico, škrjanca, dlěska, kalina, lišćeka, vrabca, krókarja, vrano, srako, šójo*.

*Jástreb, ôrel, sôkol, sôva* so *ujéde*.

Katere živali so v vodi?

Po leti letajo *kebri* ali *hrósti*, *metulji*, *čebele*, *čmrlji*, *óse*, *sršeni*, *muhe*, *komárji*, *kresnice*.

## 1. Pes in mačka.

Pes in mačka tožita pri gospodu se obá.

*Mačka*: „Pes je vgriznil v nógo me.“

*Pes*: „Mačka me vpraskala je.“

*Mačka*: „Pes ukradel je mesó.“

*Pes*: „Ta je sned'la smeteno.“

Kaj li storil je gospod? Šel po palico je v kot:  
„Ker se tak' sovražita, proč od mene zdaj obá.“

## 2. Deček in ptica.

„Ljubi deček! prosim te, pusti moje gnezdice!  
tički notri so mladí, slabi so in še nagí.“

„O ne hodi blizu tjà, ker bojé se vsakega, bi zeló  
prestrašili tvojih črnih se očí.“

„Ubóžčekov usmili se, tjà ne hodi, slušaj me;  
bom ti pela pesmico, če me slušas ptičico.“

Videl gnezdice bi rad ljubih ptičkov deček mlad,  
a na prošnjo ptičice le iz daleč gleda je. Starka  
v gnezdice zletí, varno čuva ljubčke si; dečka gleda,  
hvali ga, da lepó ubogat' zná.

## 3. Kako ptice pojejo.

*Vrana poje*: „*Korenják!*“

*Mej pšenico je oslák*;“

*Vdód se glási*: „*úp, úp, úp!*“

*Žito bode dober kúp*;“



*Žolna kliče: „pív, pív, pív!*

*Išči, bodeš že dobíl!“*

*Prepelica: „pet pedí,*

*Če ne seješ, žétve ni!“*

#### 4. Ptice pevke.

V vasi je bilo polno lepega ovočnega drevja. Ptički so vzpomladi delali gnezda po drevji, in so lepo prepevali. Jeseni pa so bila vsa drevesa polna slastnega ovočja mnogih plemen. Otroci so se razveseljevali po vrtilih, in so si nabírali lepih jabolk, hrušek, sliv in češpelj. Bili so pa tudi v tisti vasi nekateri hudobni dečki, ki so preganjali ljube ptičke. Razdirali so jim gnezda in pobirali mladiče. Uboge živalice so zapustile ta nemirni kraj. Potihnilo je potem v vasi lepo ptičje petje. Namesto ljubih ptičkov pa so prišle gosenice in drugi požrešni mrčesi, ter so požrli cvétje in pêrje drevesno. Gola so bila drevesa. Otroci so žalostni postopali pod debli, in niso imeli kaj déti v usta. Ptički so poprej pobirali škodljive gosenice in mrčese. Sadje je lepo rastlo, cvetlo in obrodilo.

*Če gnezda razdiraš in ptice loviš,*

*Ovočje in petje od sebe podiš.*

## XVI. Nebó.

Nad nami je *nebó*. Nebó je podobno velikemu obloku. Ob jasnem vremenu je nebó modro. Včasí je oblačno. Ob hudem vremenu je nebó črno. Na nebu vidimo *solnce*, *mesec* ali *luno* in *zvezde*. Solnce sije po dnevi; mesec in zvezde vidimo po noči. Solnce svéti in greje.

Rad se ozíram v lepo, zvezdovíto nebó. Mi-slim si: Tam je velika, velika nebeška hiša, in zvezde so okenca, skozi katera gleda ljubi Bog na svoje otroke.

\* \* \*

O krasno, o lepo nezmérno nebó!  
Kak rado obrača se k tebi okó!  
Ker vem, da tam gori očeta imam,  
Če tù sem na svetu ubóžen in sam.

---

## XVII. Č a s.

Solnce vzhaja; *jutro* je. Solnce je na sredi neba; *póludne* je. Solnce zahaja; *večer* je. Dan se začénja in končava s *pólunočjo*. Po dnevi delamo, po noči počivamo. Pridni po noči sladko počiva. Zjutraj, opóludne in zvečer molimo.



## 1. Zjutraj.

*O Bog! ti váruj danes me,  
Da srečno vse izvéde se!  
Oziraj milo se na mé,  
Ohrani čisto mi srcé!*

## 2. O póludne.

### **Pred jedjo.**

*O Bog! to vse nam dáješ ti,  
Kar vsaki dan nas preživí;  
Dodeli, da nam to jedilo  
Po tvoji volji bo teknilo!*

### **Po jédi.**

*O Bog! s pijačo in jedjó  
Nasitil si nas milostno!  
Za vse, kar roka tvoja dala,  
Naj bo prisrčna zdaj ti hvala!*

## 3. Zvečer.

*Zaspáne moje so očí,  
O Bog, pri meni bodi ti!  
Če v tvoji milosti živím,  
Mi lahka noč je, sládko spím.*

## 4. Ura.

Na sténi viseča se ura majé,  
 Ne vidi, ne sliši, nemúdoma gré  
 V tihôtnem pogóvoru: „híp, híp; híp, híp!“

Vesele in tužne stvari se godé,  
 Nežalostna ura, nerádostna gré  
 V tikôtnem pogóvoru: „híp, híp; híp, híp!“

---

Sedem dni je en *teden*. Dnevi v tednu so: *nedelja*, *ponedeljek*, *vtorek*, *sreda*, *četrtek*, *petek* in *sobota*. V nedeljo ne delamo. Ob delavnikih delamo.

Štiri tedni so en *meseč*. Meseči so: *prosinec* ali *januvar*, *svečan* ali *februvar*, *sušec* ali *marcij*, *mali traven* ali *april*, *véliki traven* ali *maj* (majnik), *ročnik* ali *junij*, *mali srpan* ali *julij*, *véliki srpan* ali *avgust*, *kimovec* ali *september*, *vinotók* ali *oktober*, *listopad* ali *november*, *gruden* ali *december*.

Dvanajst mesecev je eno *leto*. Leto ima štiri letne čase: *vzpomlad*, *poletje*, *jesén* in *zimo*.

## 5. Vzpomlad.

Zima je minula. Prihaja vesela vzpomlad. Led se taja, in sneg kopní. Solnce sije gorkeje. Kmet dela na polji. Otroci so pod milim nebom na zeleni trati. Po travnikih rastó pisane cvetice; kateré? Škrjanček veselo prepeva. Pastirji majijo piščali in piskajo. Živina se pase po zelenih paš-

nikih. Drevje zelení in cvetè. Iz gozda se glasi kúkavica. Po cvétji šumé bučelice. Vse je živo in veselo.

## 6. Velika noč.

Prišel je zdaj veseli čas —  
 Velika noč — za mlade nas!  
 Rudeče pirhe, pisane  
 Otrokom pridnim nam delé.

## 7. Poletje.

Solnce pripeka. Zelênje se razrašča. Premnogo cvetic raste in cvetè. Ovočna drevesa so užé od-cvetela, in po zelenih vejah zori sladko ovočje. Žitno polje rumení in dozréva. Kosci kosé ali sečejo travo. Vročé je. Na nebu se prikažejo črni oblaki. Hud piš pribuči. Po temnih oblakih šviga blisk; grmí in treska. Vlije se plôha. Zvedrí se, in lepše sije rumeno solnce. Ženjice žanjejo žito. Otroci pobírajó klasovje. Poletje nam daje žita.

## 8. Prazniki.

*Duhóvo, krés in télovo*  
 Veselje nam pripravljajo;  
 Zelênje, cvétje trosimo,  
 Pridelkom rásti prosimo.

## 9. Jesén.

Drevje je polno sladkega ovočja. Otroci veselo pobírajó rúdeča jabolka, rumene hruške, slive in češplje. Po vinskih goricah trgáči prepevajo. Drevesa rumené, in listje odpada. Kosci užé drugič kosé in spravljajo otavo. Kmet zadnje pridelke spravlja domóv. Mrzla sapa piše po strnišči. Lástovice in druge selilne ptice odhajajo. Planinarji ženó živino s planin. Dežuje.

## 10. Skrbite za cvétje!

Otíde nam kmalu vzpomlád in polét,  
 Osuje prehitro mladosti se cvét:  
 Skrbite, predragi, za cvétje lepó,  
 Da sadja obilo prineslo vam bo!

## 11. Zima.

Drevje je golo. Cvetice so odcvetele. Trava je zvenela. Ptice pevke so odšlè. Pisani metulji so izginili. Bučelice so se poskrile. Vse je tiho. Solnce pozno vzhaja in kmalu zahaja. Ljudje so radi v gorki hiši. Predice predejo. Sneg zapade in pobéli polja in travnike. Zemlja počiva.

## 12. Božič.

V kot jaselce delam, orehe zlatím  
 In detetce sveto tù molim, častím:  
 O daj mi v mladosti živeti lepó  
 In tebi služiti na svetu zvestó!

### 13. Vošila.

#### Z a n o v o l e t o .

*Vzprejmíte, ljubeznjivi, danes  
Iz srca mojega vošilo :  
Vse novo leto novo srečo  
Naj vsaki dan bi Vam nosilo !*

---

*Kar dobrega ste mi storili,  
Vse živo mi je pred očmi,  
Srcé hvaležno k Vam mi sili,  
Objeti srčno Vas želi.  
Za vse dobrote srčno hvalo  
Vzprejmíte danes oče moj,  
Naj leto novo bi plačalo  
Skrbí, ki imate z menoj !*

#### Z a g o d .

*Za vezilo Bog naj dá  
Vam blagósti do vrhá.  
Da bi delal Vam veselje,  
To so moje srčne želje.  
  
Vedno zdravi, v volji pravi  
Naj živeli bi veseli  
Oče blagi, srčno dragi !  
  
Malo imam besedí,  
Srce več mi govori :*

**„Bog Vam srečo daj povsod!“**

To želim za Vaš Vam god.

Vzemíte, ljubi, danes dar,  
 Ki Vam ga srce podelí  
 Ljubezni šopek, svetli žar  
 In venec srčne vdanosti.  
 Oboje naj bo nezvenljivo,  
 Cvetè naj vsaki dan bolj žívo!

Ljubi oče!

Vi me imate zelo radi. Tudi jaz Vas pri-  
 srčno ljubim. Danes je Vaš veseli god. Vzprijmite  
 moje pri srčno vošilo! Iz vsega srca Vam želim vse  
 dobro. Ljubi Bog naj Vas ohrani še dolgo, dolgo  
 zdrave, čvrste in zadovoljne! Jaz bodem prav poslušen  
 in priden, da bodem v vsem vreden Vaše ljubezni,  
 katere Vas še dalje prosi

V Kranji . . .

Vaš pokorni sin

Janko.

*Preljuba mati!*

*Pišem Vam vošilo za Vaš veseli god. Poda  
bi Vam povedela, kako zelo sem Vam hvaležna za  
vse Vaše dobrote. Rečem pa le: Večni Bog naj  
Vas blagoslovi za vse, kar ste mi dobrega storili!*

*Poljubljam Vam roko, in sem*

*Vam najhvaležnejša hčerka*

*V Cirknici . . .*

*Paulina.*

**XVIII.**

**Bog.**

Pogledimo nebo in zemljo! Na nebu vidimo rumeno solnce, sijajni mesec in svetle zvezde. Na zemlji vidimo široka polja, visoke gore in planine, zelene gozde, plodno drevje, krasno cvetje, brezštevne živali in razumnega človeka. Vse to je ustvaril in uredil *vsemogočni Bog*. On modro in dobrotljivo skrbi za vse svoje stvari. On živi črva v prahu, ribo v vodi in ptice pod nebom. Nikjer pod solncem ni stvari, da bi ljubi Bog ne skrbel za-njo. Tudi tebi je Bog dober oče. Dal ti je življenje,

zdrave ude in čute; dal ti je skrbne stariše in učitelje. Bodi tudi ti njegov dober otrok! Izpolnjuj njegovo sveto voljo! Pogosto misli, kako dober ti je Bog! Bodi tudi ti drugim dober!

## 1. Kakšen je Bog.

*„Bog je velik in mogočen!“*  
 Kliče zemlja in nebó;  
*Bog neskončno je dobrotljiv —*  
 Kaže vsaka stvar lepó.

On vse vlada, oskrbuje,  
 On povsod okó imá.  
*Služi mu, kjer koli hodiš,*  
*In nikdar ne žali ga!*

## 2. Molitev.

O ljubi Bog, zdaj prosim te,  
 Usmili se otroka me!  
**Pomagaj, da živím lepó —**  
**In k tebi pridem kdàj v nebó!**

---



## XIX.

## Cesar.

## Cesarska pesem.

Bog ohrani, Bog obvari  
 Nam cesarja, Avstrijo!  
 Modro da nam gospodári  
 S svete vere pomočjo!  
 Bránimo mu krono dédno  
 Zoper vse sovražnike:  
**S Habsburškim bo tronom vedno**  
**Sreča trdna Avstrije.**

Za dolžnóst in za pravíco  
 Vsak pošteno, zvésto stoj;  
 Če bo treba, pa desníco  
 S srčnim upom dvigni v boj!  
 Naša vojska iz viharja  
 Prišla še brez slave ni:  
**Vse za dom in za cesarja,**  
**Za cesarja blago, kri.**

Meč vojščaka naj varuje,  
 Kar si pridnost zadobí;  
 Bistri duh pa premaguje  
 Z umetníjo, znanostmi!

Slava naj deželi klije,  
 Blagor bod' pri nas domá:  
**Vsa, kar solnce je obsije,**  
**Cveti mirna Avstrija!**

Trdno dajmo se skleniti:  
 Sloga pravo moč rodí;  
 Vse lehkó nam bo storiti,  
 Ako združimo močí.  
 Brate vodi vez edina  
 Nas do cilja enega:  
**Živi cesar, domovina,**  
**Večna bode Avstrija!**

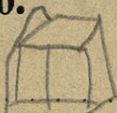
In s cesarjem zaročnica,  
 Ene misli in krvi;  
 Vlada milo cesarica,  
 Polna dušne žlahtnosti.  
 Kar se more v srečo šteti,  
 Večni Bog naj podelí:  
**Franc Jožefu, Lizabeti,**  
**Celi hiši Habsburški!**



*Franc Jožefu*

# K a z a l o.

	Stran
Male črke . . . . .	3—27
Abeceda (alfabet) z malimi črkami . . . . .	28
Eno- in dvozložnice z 2 in s 3 črkami . . . . .	28
Sestavljeni soglasniki . . . . .	31
Pred črko r zamolkel glas . . . . .	34
Naloge (igra s črkami) . . . . .	35
Velike črke . . . . .	36—43
Abeceda z velikimi črkami . . . . .	44
Številke . . . . .	44
Priimki . . . . .	45
Izreki . . . . .	45
Pregovori . . . . .	46



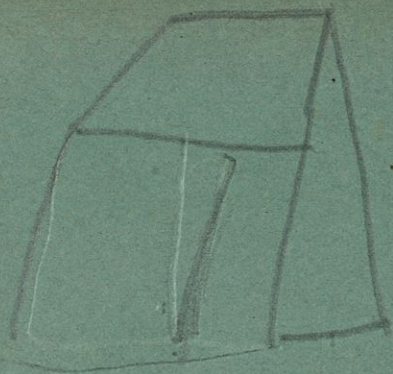
## Berilne vaje z názornim naukom.

<b>I. Učilnica</b> . . . . .	47
1. Dobra otroka . . . . .	47
2. Pridni učenec . . . . .	48
3. Pred ukom . . . . .	48
4. Po uku . . . . .	48
<b>II. Človeško telo</b> . . . . .	49
1. Hvaljen bodi Bog . . . . .	50
2. Vidim . . . . .	50
3. Slišim . . . . .	50
4. Govorim . . . . .	50
5. Delam . . . . .	50
6. Hodim . . . . .	51
7. Čutim . . . . .	51
<b>III. Živež</b> . . . . .	51
Nekoliko dišav . . . . .	52
<b>IV. Obleka</b> . . . . .	52
Lepa suknja, prazna glava . . . . .	53
<b>V. Stanovišče</b> . . . . .	53
1. Otrok domá . . . . .	54
2. Žveplenke niso igrača . . . . .	55
<b>VI. Rodovina</b> . . . . .	55
1. Noč in dan za me skrbijo . . . . .	56
2. Mlado jagne . . . . .	56

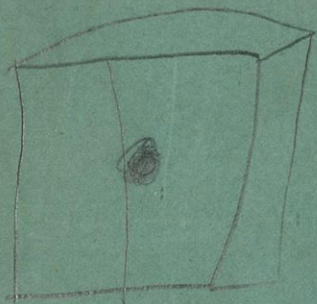


	Stran
<b>VII. Vas . . . . .</b>	56
Bodi uljuden . . . . .	56
<b>VIII. Mesto . . . . .</b>	57
Kadar pridejo vojaki . . . . .	57
<b>IX. Cerkev . . . . .</b>	58
1. Zvonovi pojejo . . . . .	58
2. Otrok v cerkvi . . . . .	59
<b>X. Vrt . . . . .</b>	59
1. Cvetice . . . . .	60
2. Koprive . . . . .	60
<b>XI. Travnik, polje, vinôgrad . . . . .</b>	60
Od kod je vse to . . . . .	61
<b>XII. Gozd . . . . .</b>	62
1. Tjâ v gozd . . . . .	62
2. Deček v gozdu . . . . .	63
<b>XIII. Zemlja in zrak . . . . .</b>	63
<b>XIV. Voda . . . . .</b>	64
Solnce in dež . . . . .	65
<b>XV. Živali . . . . .</b>	65
1. Pes in mačka . . . . .	66
2. Deček in ptica . . . . .	66
3. Kako ptice pojejo . . . . .	66
4. Ptice pevke . . . . .	67
<b>XVI. Nebó . . . . .</b>	68
<b>XVII. Čas . . . . .</b>	68
1. Zjutraj . . . . .	69
2. Opóludne . . . . .	69
3. Zvečer . . . . .	69
4. Ura . . . . .	70
5. Vzpomlad . . . . .	70
6. Velika noč . . . . .	71
7. Poletje . . . . .	71
8. Prazniki . . . . .	71
9. Jesén . . . . .	72
10. Skrbite za cvétje . . . . .	72
11. Zima . . . . .	72
12. Božič . . . . .	72
13. Vošila . . . . .	73—75
<b>XVIII. Bog . . . . .</b>	75
1. Kakšen je Bog . . . . .	76
2. Molitev . . . . .	76
<b>XIX. Cesar . . . . .</b>	77—78









NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIZNICA

GS

I 587 464



200718467

COBISS ©